

POSLEDNÍ SLOVO PATŘÍ MNĚ

Metodika

Časový odhad	Lekce – 40 minut Sebehodnocení – 5 minut
Forma aktivity	Kombinace individuální a skupinové práce
Cílová dovednost	Zhodnocení textu
Pomůcky	Kartičky s vybranými slovy, kartička pro výpisek citátu a komentáře pro každého žáka, nakopírovaný text
Použité metody a strategie	Poslední slovo patří mně
Úroveň	Průzkumník až expert

Struktura lekce

Evokace – 5 minut

Než žákům prozradíte téma hodiny (o čem budete číst), můžete jim nabídnout několik slov z textu s výzvou, aby zkusili odhadnout, o čem text (téma hodiny) bude. Slova předem vyberte z textu tak, aby alespoň jedno z nich bylo výrazněji návodné, ale především aby celkový výběr slov podněcoval fantazii. Popřípadě může být výběr slov jistým směrem provokativní apod., záleží na vašem záměru a cíli hodiny. Připravená slova můžete napsat na tabuli, promítnout nebo místo slov použít obrázky. Nejdříve má každý žák čas na promyšlení svého návrhu, poté své nápady žáci sdílí ve dvojicích.

Uvědomění si informací – 30 minut

Při práci s textem budete pracovat s metodou *Poslední slovo patří mně*. Tato metoda má za cíl rozvíjet u žáka schopnost přemýšlení nad textem a vést ho k samostatnosti při hledání jádra

POSLEDNÍ SLOVO PATŘÍ MNĚ

myšlenky a jeho následném zápisu. Metoda je vhodná spíše pro četbu beletristického textu, ale při volbě vhodného textu je možné ji rovněž využít v ostatních předmětech.

Žáci budou pracovat s textem a malou kartičkou z tvrdého papíru 10 x 5 cm nebo použijí sešit. Dejte žákům text k četbě a jejich úkolem je, vybrat si v textu konkrétní pasáž (kratší úsek; jedna až tři věty), která je zaujala a nutí je nad textem přemýšlet dál nebo jim něco zajímavého evokovala či u nich vzbudila otázku. Tuto pasáž textu žáci zapíší na přední část kartičky. Na druhou stranu doplní svůj komentář, kterým vysvětlí výběr, zapíší, co je k vybrané citaci napadlo.

Poté si žáci sednou do menších skupin. S sebou mají text a kartičku. První žák ostatním spolužákům přečte svůj citát, nijak ho nekomentuje. Ostatní ve skupině mají za úkol odhadnout, proč si žák vybral tento konkrétní úryvek. Až poté co všichni ostatní ve skupině řeknou své domněnky (každý mluví bez přerušování ostatními), první žák přečte zadní stranu kartičky. Nikterak svůj zápis slovně nedoplňuje, nechává zaznít pouze napsané. Tímto způsobem se postupně vystřídají všichni ve skupině.

Jak má lístek vypadat?

Přední strana

Doslovný výpisek z textu. Může se jednat o slovo, slovní spojení, ale i několik vět.

Zadní strana

Žák odůvodňuje svůj výběr. Snaží se o co nejpřesnější vyjádření tak, aby vystihl své myšlenky, které ho nad výpiskem napadaly.

POSLEDNÍ SLOVO PATŘÍ MNĚ

Reflexe – 5 minut

Na závěr se můžete společně vrátit k úvodní aktivitě a s žáky společně sdílet, jak se jim podařilo obsah (téma) textu odhadnout, v čem se jejich předpověď lišila, co je zmátlo, či naopak co jim dobře napovědělo.

Sebehodnocení

Na konci hodiny ponechte žákům prostor pro sebe/hodnocení. To může provádět žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem. Role učitele spočívá ve stanovení kritérií hodnocení (na co se má žák při sebe/hodnocení zaměřit) a ve vysvětlení rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí. Kritéria můžete mít připravená v podobě tabulky nebo je můžete klást ve formě otázek, aby mohli žáci reflektovat proběhnuvší aktivitu nebo svůj konkrétní výstup – tabulku, obrázek, graf apod.

Úskalí

Začínáte-li s aktivitou, je velmi důležité s žáky nejprve nacvičovat výběr pasáží a to nejlépe tak, že jim na krátkém textu ukážete (modelujete), jak si takovou pasáž vybíráte vy sami.

Druhým úskalím bývá dodržení pravidla o „pouhém přečtení“ jak pasáže, tak zápisu. Je vhodné při učení se této aktivitě pracovat nejprve společně, modelovat třídě aktivitu ukázkově a v některé další hodině se k ní navrátit a dát žákům prostor.

Popis jednotlivých metod

Poslední slovo patří mně

Metoda žáky učí nejen vybrat podstatnou nebo zajímavou myšlenku textu, ale především písemně formulovat své přemýšlení o textu bez možnosti dalšího ústního doplňování. To bývá pro žáky velmi těžké, nejen nekomentovat názory ostatních spolužáků přemýšlejících o jejich důvodech výběru pasáže, ale také skutečně vyjádřit se až nakonec po ostatních „pouhým“ přečtením svého zápisu.

Žáci pracují s textem a malou kartičkou z tvrdého papíru 10 x 5 cm. Při čtení textu mají za úkol vybrat si v textu konkrétní pasáž (kratší úsek; jedna až tři věty), která je zaujala a nutí je nad textem přemýšlet dál nebo jim něco zajímavého evokovala či u nich vzbudila otázku. Tuto pasáž textu žáci zapíší na přední část kartičky. Na druhou stranu doplní svůj komentář, kterým vysvětlí výběr, zapíší, co je k vybrané citaci napadlo.

POSLEDNÍ SLOVO PATŘÍ MNĚ

Poté si žáci sesednou do menších skupin a první žák ostatním spolužákům přečte svůj citát. Nijak ho nekomentuje a ostatní ve skupině vyjadřují své názory, proč si podle jejich názoru žák tento konkrétní úryvek vybral. Každý žák mluví bez přerušování ostatními, postupně se všichni vystřídají. Na závěr žák přečte zadní stranu své kartičky. Ani tentokrát nijak svůj zápis dál nekomentuje, nedoplňuje, nechává pouze zaznít napsané. Tímto způsobem představí své kartičky všichni žáci ve skupině.

Příklady textů k metodice

[Poslední slovo patří mně](#) (Průzkumník až expert, vhodné pro základní i střední školy)

Odkazy, zdroje

RUTOVÁ, N.: Poslední slovo patří mně.

Dostupné z <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/posledni-slovo-patri-mne> [20. 10. 2018]

Košťálová, H.: Materiály pro kurz kritického myšlení.